

Bilanční právo v systému práva finančního

Bilanční právo
přednáška

Struktura přednášky

1. Oblasti regulace
2. Pozice bilančního práva v systému práva finančního
3. Systém bilančního práva v ČR

Co upravuje bilanční právo?

- Oblast regulace
 - Právní vztahy související s účetnictvím a obdobných činností evidenčního a bilančního charakteru
- Příklady:
 - Účetnictví podnikatelů
 - Audit
 - Národní účty
 - Různá zákonná „reportování“, atd.

Bilanční právo v praxi i teorii

- Praxe
 - důraz na praktické otázky
 - řešení konkrétních problémů
 - aplikace předpisů bilančního práva, atd.
- Teorie
 - Snaha o zobecnění právní úpravy
 - Vymezení zásad bilančního práva, resp. jeho předpisů
 - Vymezení metody regulace, interpretace, atd.

Bilanční právo jako právní pod-odvětví I

- Základní členění regulace:
 - Normativní
 - Nenormativní
- Normativní regulace:
 - Právní normativní systémy
 - Neprávní normativní systémy

Bilanční právo jako právní pod-odvětví II

- Právo:
 - Veřejné
 - Soukromé
- Právní odvětví – odvětvotvorná kritéria:
 - Společné zásady, předmět regulace
 - Vnitřní systémová soudržnost
 - Metoda regulace
 - Akceptovatelnost právní vědou

Bilanční právo v systému práva finančního

- Fiskální část

- Daňové právo
- Celní právo
- Rozpočtové právo
- Dotační právo

- Nefiskální část

- Veřejné bankovní právo
- Veřejné pojišťovnické právo
- Veřejné právo finančních trhů
- Měnové právo
- Devizové právo
- Puncovní právo
- **Bilanční právo ?**

- Bilanční právo je někdy řazeno do fiskální části, někdy části nefiskální, někdy je považováno za stojící na pomezí

Bilanční právo v příkladech

- 1) obchodní právo
 - ZOK (např. problematika rozdělování podílu na zisku)

Bilanční právo v příkladech – obchodní právo

ZOK

§ 34

- (1) Podíl na zisku se stanoví na základě řádné nebo mimořádné **účetní závěrky** schválené nejvyšším orgánem obchodní korporace. Lze jej rozdělit pouze mezi společníky, ledaže společenská smlouva určí jinak.

§ 40

- (2) Zálohu na výplatu podílu na zisku lze vyplácet jen na základě mezitímní **účetní závěrky**, ze které vyplyne, že obchodní korporace má dostatek prostředků na **rozdělení zisku**. Výše zálohy na výplatu zisku nemůže být vyšší, než kolik činí součet **výsledku hospodaření běžného účetního období, nerozděleného zisku z minulých let a ostatních fondů ze zisku snížený o neuhrazenou ztrátu z minulých let a povinný příděl do rezervního fondu**. K výplatě zálohy nelze použít rezervních fondů, které jsou vytvořeny k jiným účelům, **ani vlastních zdrojů**, jež jsou účelově vázány a jejichž účel není obchodní korporace oprávněna měnit.

Bilanční právo v příkladech

- 1) obchodní právo
 - ZOK (např. problematika rozdělování podílu na zisku)
- 2) občanské právo
 - OZ (např. problematika likvidací, nadačního kapitálu, apod.)
 - insolvenční zákon (napříč celým zákonem)

Bilanční právo v příkladech – občanské právo

insolvenční zákon

§ 277

- (1) Neprodleně poté, co nabude účinnosti prohlášení konkursu, zajistí insolvenční správce provedení procesních úkonů a dalších činností, které z prohlášení konkursu vyplývají.
- (2) Insolvenční správce zaměří svou činnost zejména ke zjištění, zajištění a soupisu, k dokončení seznamu přihlášených pohledávek, k přípravě přezkumného jednání a k přípravě schůze věřitelů.
- (3) Jde-li o dlužníka, který vede účetnictví nebo evidenci podle zvláštního právního předpisu, sestaví insolvenční správce ke dni předcházejícímu dni, kterým nastanou účinky prohlášení konkursu, **mezitímní účetní závěrku nebo přehled o příjmech, výdajích, majetku a závazcích.**

Bilanční právo v příkladech

- 1) obchodní právo
 - ZOK (např. problematika rozdělování podílu na zisku)
- 2) občanské právo
 - OZ (např. problematika likvidací, nadačního kapitálu, apod.)
 - insolvenční zákon (napříč celým zákonem)
- 3) trestní právo
 - TZ (např. tr. č. zkreslování údajů o stavu hospodaření a jmění)

Bilanční právo v příkladech – trestní právo

trestní zákoník

§ 254

Zkreslování údajů o stavu hospodaření a jmění

(1) Kdo **nevede účetní knihy, zápisy nebo jiné doklady sloužící k přehledu o stavu hospodaření a majetku** nebo k jejich kontrole, ač je k tomu podle zákona povinen,

kdo v takových účetních knihách, zápisech nebo jiných dokladech uvede nepravdivé nebo hrubě zkreslené údaje, nebo

kdo takové účetní knihy, zápisy nebo jiné doklady změní, zničí, poškodí, učiní neupotřebitelnými nebo zatají,

a ohrozí tak majetková práva jiného nebo včasné a řádné vyměření daně, bude potrestán odnětím svobody až na dvě léta nebo zákazem činnosti.

Bilanční právo v příkladech

- 1) obchodní právo
 - ZOK (např. problematika rozdělování podílu na zisku)
- 2) občanské právo
 - OZ (např. problematika likvidací, nadačního kapitálu, apod.)
 - insolvenční zákon (napříč celým zákonem)
- 3) trestní právo
 - TZ (např. tr. č. zkreslování údajů o stavu hospodaření a jmění)
- 4) finanční právo
 - napříč celým odvětvím (fiskální i nefiskální část)

Základní prameny bilančního práva

- materiální prameny
 - Ty skutečnosti, které ovlivňují podobu konkrétní normativní regulace
- formální prameny
 - Normativní podoby (zákony, vyhlášky, nařízení EU, mez. smlouvy, atd.)
 - Ne-normativní podoby (metodiky, interpretace, atd.)

Základní prameny bilančního práva

- **zákon č. 563/1991 Sb., o účetnictví**
 - základní předpis
 - Stanovuje rozsah a způsob vedení účetnictví, požadavky na jeho průkaznost, rozsah a způsob zveřejňování informací z účetnictví a podmínky předávání účetních záznamů pro potřeby státu
- **vyhláška č. 500/2002 Sb., kterou se provádějí některá ustanovení zákona č. 563/1991 Sb., o účetnictví**
 - Zejména stanovuje požadavky na účetní závěrky, vymezuje směrnou účetní osnovu, účetní metody, atd.

Základní prameny bilančního práva

- účetní standardy
 - Vydává MF na základě zmocnění v §36 ZoÚ
 - pro dosažení souladu při používání účetních metod účetními jednotkami a pro zajištění vyšší míry srovnatelnosti účetních závěrek

České účetní standardy	
Číslo	Název
001	Účty a zásady účtování na účtech
002	Otevírání a uzavírání účetních knih
003	Odložená daň
004	Rezervy
005	Opravné položky
006	Kursově rozdíly
007	Inventarizační rozdíly a ztráty v rámci norem přirozených úbytků zásob
008	Operace s cennými papíry a podíly
009	Deriváty
010	Zvláštní operace s pohledávkami
011	Operace s obchodním závodem podnikem
012	Změny vlastního kapitálu
013	Dlouhodobý nehmotný a hmotný majetek
014	Dlouhodobý finanční majetek
015	Zásoby
016	Krátkodobý finanční majetek a krátkodobé bankovní úvěry
017	Zúčtovací vztahy
018	Kapitálové účty a dlouhodobé závazky
019	Náklady a výnosy
020	Konsolidace
021	Vyrovnání, nucené vyrovnání, konkurs a likvidace
022	Inventarizace majetku a závazků při převodech majetku státu na jiné osoby
023	Přehled o peněžních tocích

Základní prameny bilančního práva


- Interpretace Národní účetní rady
- <http://www.nur.cz/interpretace.html>
- NÚR založena profesními organizacemi jako spolek - členové Komora auditorů ČR, Komora daňových poradců, Svaz účetních ČR, VŠE
- Hlavním posláním je spolupráce s ministerstvem financí na tvorbě legislativy a souvisejících norem se zaměřením na oblast účetnictví, tvorba, aktualizace, vydávání a distribuce českých účetních standardů a dalších souvisejících metodik – nejsou normativní akty

Základní prameny bilančního práva

- zákon č. 93/2009 Sb., o auditorech a o změně některých zákonů (zákon o auditorech)
- upravuje výkon auditorské činnosti, působnost Komory auditorů České republiky, působnost Rady pro veřejný dohled nad auditem, a práva a povinnosti fyzických a právnických osob s tím spojené

Základní prameny bilančního práva

- IAS – mezinárodní účetní standardy (*International Accounting Standards*)
- standardy vydávané v letech 1973 až 2001 Výborem pro mezinárodní účetní standardy (IASB), (*International Accounting Standards Committee*)
- Od 2001 nahrazeno Radou pro mezinárodní účetní standardy (IASB) (*International Accounting Standards Board*)
- nové standardy pod názvem Mezinárodní standardy účetního výkaznictví (IFRS) (*International Financial Reporting Standards*).
- Od 1. ledna 2005 jsou společnosti kotované na veřejně obchodovaných burzách Evropské unie povinny vykazovat své konsolidované účetní výkazy v souladu se standardy IAS/IFRS



Otázky?

Děkuji za pozornost

JUDr. Johan Schweigl, Ph.D.

Johan.Schweigl@law.muni.cz